

Ondernemen is risico's nemen

Dit is een motto waar iedere ondernemer het mee eens zal zijn. Vaak spreken we dan over gecalculerde risico's. Maar ondernemen is ook dat we soms geconfronteerd worden met onverwachte, niet-gecalculerde risico's. Nu weet iedereen dat ondernemen zonder risico's niet bestaat. Dus risico's horen erbij. Net zoals we onlangs in de Tour de France hebben kunnen zien dat vallen bij het fietsen hoort. Meer dan andere jaren werd dit gegeven bevestigd. Sommigen kregen met hun prachtige buitelingen wereldfaam en anderen werden geconfronteerd met het moeten opgeven. Maar ook hier was de conclusie: het hoort er nu eenmaal bij.

Nu lijkt het begrip 'ingecalculerde risico's' op de één of andere wijze ook zijn intrede te doen bij het beoordelen van de veiligheid van machines. En eigenlijk omschrijf ik dan het groeiende fenomeen niet goed. Bij het incalculeren, of beter gezegd accepteren, van risico's bij de veiligheid van machines gaat het om een houding. Als ik het goed wil benaderen, dan moet ik bij het begin van het beslissingstraject beginnen. Bij sommige machinebouwers begint het 'incalculeren van risico's' al met het bepalen van de pakkans als men de regelgeving niet geheel of geheel niet naleeft. Voor het gevoel van veel machinebouwers ligt het kanspercentage dat men voor deze feiten gepakt wordt erg laag. Waarbij ik hen, gezien de controle van overheidswege op de naleving van de Europese veiligheidswetgeving (lees Machinerichtlijn), jammer genoeg gelijk moet geven. Want hoe vaak horen we dat een machinefabrikant

aangesproken wordt door de arbeidsinspectie omdat hij de regelgeving niet nageleefd heeft? Volgens mijn gegevens bijna nooit. Mocht u daar andere gegevens over hebben, dan zou ik die graag van u ontvangen. We zullen deze machinebouwers in het vervolg 'Ik wil niet' noemen.

Voor anderen geldt, wat ik de vorige keer al aangaf, namelijk dat het allemaal veel te veel aan het worden is. Men is ooit vol goede moed begonnen, maar men moet, als het om het bijhouden van kennis gaat, afhaken. Zoals vorige keer geconstateerd, is dit vaak een gebrek aan opleiding en kennis. Deze machinebouwers willen wel, maar kunnen het op de één of andere manier niet meer allemaal bolwerken. Daarom doet men het dan maar op de bekende JBF- (Janboerenfluitjes-) methode. In grote lijnen zullen de machines dan technisch wel redelijk veilig zijn, maar zijn er gebreken in de onderbouwing en in de betrouwbaarheid van de toegepaste veiligheidsoplossingen. Eerlijk is eerlijk. Het niet bijhouden van de kennis over machineveiligheid is voor deze machinebouwers daarmee dus ook een gecalculerd risico geworden. Toch wil ik wat milder over deze machinebouwers oordelen. Dus wil ik hen dan maar 'Ik kan niet' noemen. Natuurlijk ben ik mij bewust dat dit discutabel is, maar zij proberen in ieder geval nog om een technisch veilige machine te leveren.

Nu wil ik in deze column niet de indruk wekken dat er in Nederland geen goede machinebouwers meer zouden zijn. Dat het alleen

maar kommer en kwel is. Als dat zo was, dan mochten we wel hele grote alarmbellen laten rinkelen. Misschien zou dan de rol van klokkenluider meer bij mij passen. Natuurlijk kom ik ook machinebouwers tegen die hun zaakjes wel goed in orde hebben. Maar ja, laten we eerlijk zijn; om daar een column over te schrijven is gewoon minder interessant. Het resultaat van 'Ik wil niet' en 'Ik kan niet' is dat in de meeste gevallen de machine/installatie geleverd wordt met een halfslachtige benadering van de veiligheid. Wel door beiden natuurlijk prachtig voorzien van een opvallend blinkende CE-markering. Want het oog wil ook wat! Als de markering maar in het oog springt, dan hebben we als bijkomend voordeel dat het voor degenen die oppervlakkig naar de machine kijken het ook nog heel veilig lijkt.

Dat de hiervoor beschreven situatie geen fabeltje is, kan ik vanuit mijn eigen ervaring bevestigen. Recentelijk werd ik geconfronteerd met de levering van een aantal identieke machines van een gerenommeerde Nederlandse machinebouwer. Omdat wij de conformiteit van deze machines met de Machinerichtlijn wilden controleren en wij ons werk wilden vereenvoudigen, vroegen we namens onze klant of we inzage in de risicoanalyse mochten hebben. U kent misschien de uitdrukking "het in Keulen horen donderen". Gezien de reactie van deze machinebouwer werd deze uitdrukking nog een keer bevestigd. Na veel vijven en zessen kregen we te horen dat deze machines nog nooit in deze uitvoering voor de Europese

markt waren gebouwd en dat er daarom geen risicoanalyse gemaakt was. U begrijpt waarschijnlijk wel met welke ogen ik naar deze machines zal kijken.

Maar nu de kopers van dit soort machines /installaties. Zij gaan ervan uit dat zij een machine of installatie geleverd krijgen die aan de Europese regelgeving voldoet. Zij kopen toch, zoals in veel inkoopopdrachten netjes geformuleerd staat, onder 'CE'. Nu kopen ze het wel, maar krijgen iets anders geleverd. Bij de meeste kopers ontbreekt het ook aan kennis om te bepalen of een machine of installatie nu wel of niet voldoet. Ook hier heb ik de vorige keer al op gewezen. Maar moeten nu de kopers geconfronteerd worden met veiligheidsrisico's voor hun medewerkers, omdat een leverancier niet aan zijn verplichtingen voldoet? Bij eventuele ongelukken zijn de werkgevers de eersten die door de overheid aangesproken worden. Een ingecaluleerd risico van de één wordt voor de ander een onverwacht niet-gecaluleerd risico. Een ingecaluleerd risico is door deze gang van zaken dus geen werkelijk risico. Dit kan nooit de bedoeling van de Europese Richtlijnen geweest zijn. Deze richtlijnen spreken toch over verplichtingen voor de fabrikanten. Voor mijn rechtvaardigheidsgevoel klopt er iets niet en is er iets gigantisch scheef aan het groeien.

Ook dit kan ik vanuit de praktijk onderbouwen. Zeer kort geleden kreeg ik te maken met een liftinstallatie, bestaande uit een zeer grote hef-

tafel die het niveauverschil tussen de kelder-vloer en de begane grond moest overbruggen. De fabrikant van de heftafel had het zichzelf heel gemakkelijk gemaakt. De heftafel was geïnstalleerd, maar geleverd zonder afscherming en bediening voor de beide niveaus. Wel had de heftafel een kleine bedieningspeer met een noodstop, alsmede een knop voor het dalen en een knop voor het heffen. Nu was direct wel heel duidelijk dat de heftafel wel was geleverd voor de gevraagde toepassing, maar kon men ook concluderen dat de heftafel zeker nog niet geschikt (lees: niet veilig) was voor deze toepassing. De heftafel was wel netjes geleverd met een EG-Verklaring van Overeenstemming. Voor de goede orde moet ik hier nog wel vermelden dat de heftafel ook nog eens speciaal voor dit project op maat gemaakt was. De fabrikant van de heftafel was van de toepassing op de hoogte. Iedereen met enige kennis van de Machinerichtlijn begrijpt dat de gebruiker hier uiteindelijk de bouwer van de liftinstallatie wordt en zo ook verantwoordelijk wordt voor een veilige werking en de naleving van de Europese Richtlijnen. Jammer genoeg wist de gebruiker dit niet en werd er door een plaatselijke installateur (met ook te weinig kennis) maar iets gefabriceerd. Uiteindelijke resultaat: een liftinstallatie die gevaarlijk was. Had de leverancier van de heftafel niet meer verantwoording moeten nemen? Ik ben van mening dat hij dat zeker had moeten doen. Hij wist van de toepassing en de extra gevaren die juist aan die toepassing verbonden zouden zijn. Hij had

de gebruiker beter moeten voorlichten. Hij had minimaal duidelijk moeten aangeven hoe de installatie veilig gemaakt zou moeten worden. Daarnaast had hij de gebruiker goed op de consequenties moeten wijzen.

Dat brengt mij ertoe om te stellen dat misschien de overheid nu maar eens moet ophouden met het terugtreden en maar eens moet gaan optreden (lees: de rol van controlerende instantie ook op zich nemen). Een paar controles van leveringen van machinebouwers met daarbij de publicatie van de bevindingen zou het denken van bepaalde ondernemers in positieve zin kunnen beïnvloeden. Laten we hopen dat deze signalen ook eens in Den Haag opgepikt worden. Wanneer zijn 'Ik wil niet' en 'Ik kan niet' geboren? Ik denk dat 'Ik wil niet' de oudste van de beide broers is en ook al heel wat jaartjes meeloopt. 'Ik kan niet' is zijn iets jongere broer. Ondertussen hebben ze al opvolging binnen het bedrijf gekregen in de vorm van 'Ik weet niets'. Zoals de vorige keer beschreven, zijn dit sommigen van de jongste generatie machinebouwers (lees: net afgestuurde werktuigbouwers). Ondertussen wordt de familie alsmaar groter en groter. Misschien moet er vanuit de overheid een campagne gestart worden om kopers van machines/installaties te waarschuwen voor dit soort praktijken.